

Иванчы гүлүшович дамба-хуурак чокта чаа тес-не ээрин кожууннар аразында «шын» солун мязынын тускай корреспондентизи болуп берген.

Сур болгаш оң амыдыралы

ОН АЛГАШ КӨӨРГЕ...

Чаа кожуун чагыргазынын харысалгалыгы чыгарыштары О. Шынаа суурга барып, ында кул-деште, уруглар албан черлеринин, совхозтун аймаалык-базе база кышка удуу бетлекет аймак-чык чоруп турары-биле танышканнар.

Берин хемчеглерин ап эгелей берген. Култура, эмнеге, уруглар албан черлеринин кышка бетлекелин талазы-биле хыналдаан хун бүрдү чорудары база бо талаа-биле практиктик дузаны көргү-верген — кожуун-даа, суур-даа чагыргаларынын дорт хуээл-гези деп түнелди үндүрген.

Пенсионерлерин ажил-амы-дыралы-биле таныжып, олар-нын-биле ачик чугааны кыл-ган. Пенсионерлерин, инва-лидтерин, бот болгаш хей уругларлыг иелерин амыды-ралы суму чагыргазынын, совхозтун дирекциясынын хун бүрү киээнегине. Пенсия, пособие акшаа өй-шаанда үнүп, пенсионерлерге мораль-дык-даа, материалдык-даа ду-заны көргүзүп турар. Бичал-за-даа чедир шиптирлээр ужуруду айтырлар хей. Он ылаңгы хей чылдарда мал-чынап чоран пенсионерле-рин бажык-балгат-биле ханды-рарынын айтыры дээр ыш-кач, оон-даа өскө.

Суурда корум-чурум талаа-зы-биле байдалды сайгарып, чугаалажып көргө, мактапты-дар огулуг-ла чүве тывылба-ды. Арага салып турар «ад-рестер» ам-даа бар. Олар-нын аразында 9 кишини суму чагыргазы торган, ийи киши-ни салып турган аразынын хавыргаш, садгыта дужаат-тарын. Эрткен-дүшкен чору-малдар база арага аймаан сада каапкан, чоруй бар. Доктаамал ажил чок, арага-дарга сундулугтар база бар. Суму чагыргазыны хайба-га-рамында турар 8 хире арага-чылардын чамдызы-биле ИХК-нын кожуун чагырга-зынын төлөөр амы-хууда бөдөсөлдөжүп, сагылдыгыны берген.

Суму чагыргазы ажил плани квартал аайы-биле тур-гузуп, ай санында хурал-суг-лааны эрттирип, эч чугула болгаш дарый шиптирлээр айтырларын чоруп турар. Доктаамал күдөсөлдөжүп улуг кичээнегине утланды-ган. Суурну чызынде ки-рер турар 300 хире өргөбө-1289 киши бар, оң иштинде 75 бүдүп болгаш чартык өскө уруглар боттап турар. Бот болгаш хей уругларлыг иелерин саны өзөш өзөс. Суурда-лаа, көдөбө-лаа ду-далат ажил-агыт тудуп турар өргөдөл хей. Чурттагыч чон-да 961 мийыстыг бола мал, 1890 хой, 1860 үшкү, 213 айт санатынын турар. Моон алгаш көргө, о-шынаажылар мал бажын өстүрүп, оон про-дукциянын саарып тургаш, канчаар-даа амыдырай бээр арга-хоргазы бар-дыр.

Совхозтун төп кыргыда пунктузунда ажил кидин тү-лүк. Үш дугаар бригадалык хоюн кыргып турар болду. Бригадир Григорий Валдыра баштаан кезек кичи кыргашан Дүктү деңиздеп, учетчик Бол-лат-оол Натпип-оола хуээл-төч турлар. Бригадир-биле чей калдына чугаа солужу-четтингиэвис.

— Бисте 16 кодан хой бар, оң иштинде төрүүр хой 6 коданда. Бо чылын бригада төрүүр 100 хойдан 82 хура-ганын камгалап ап, муракчы бригадаларынын санында кир-ген. Анык малчын Сергей Шиник 100 хойдан 102, хоочунар Василий Аракчаа, Чесек-оол Тумат тус-тузунда 100 хураганын алганар. Одек, кыштаан бетлекеш, малчынар чайлагларыне көшкүдөй берген. Хураган узулдезин июль айнын ортан үезинде доозар. Мал чынын бетлекелине малчын бүрүзү кириштирер — деп, Григорий Түлүшович кысказы-биле бри-гаданын ажил-инжин таныш-тырды.

Ажил хуну алакаталып, дооступ турда, кыргыда пунктузунга чыгып келген чонга кожуун чагыргазынын дарганынч оракачкы Орус-оол Сайын-Белекович Арач-чуртта, республикада, кожуун-дарылар херекселдер чок. Чыгыс-лаа автотранспорт аймаанда газонализаторлар чок.

Агаар, суг, чер, дриг амы-танар болгаш үнүштер кам-галалыгына хамаарыштыр ажилдарын чорударыга акша-терек чедиреш-биле дыка хей ажилдар каш-каш чыл-дарда кылдынып келген.

Рынок экономиказынын үезинде бойдус камгалалыгына хамаарыштыр ажилдарын сая-хөө айтырын шиптирлээр алыры берге деп чүвени юм-да билер. Бичалза-даа оң ажилдарын кылдыртпанын, бойдус камгалалынын дуга-йында хоойлурары уруп ту-рары дээр хей түнүг торгаал

Үндүрүг онаалдазынга база янзы-бүрү деңгелдерин бюджеттеринин аразында харылзааларынга чамдык өскерилгелер дугайында

Тыва Республиканың Дээди Хуралының (Парламентизинин) доктаалы

Россия Федерациязынын Президентизинин 1993 чыл-дың декабрь 22-де «Үндүрүг онаалдазынга база янзы-бүрү деңгелдерин бюджеттеринин аразында харылзааларынга чамдык өскерилгелер дугайында» № 2270 Чарлыгына база Россия Федерациязынын Президентизинин 1993 чыл-дың декабрь 24-те «Россия Федерациязынын Президентизинин 1993 чыл-дың декабрь 22-де «Үндүрүг онаалдазынга база янзы-бүрү деңгелдерин бюджеттеринин аразында харылзааларынга чамдык өскерилгелер дугайында» № 2270 Чарлыгына өскерилгелер болгаш немерделер кирер дугайында» № 2292 Чарлыгына, «Россия Федерациязынын Президентизинин 1993 чыл-дың декабрь 22-де «Россия Федерациязынын рес-публика бюджетин тургузуу-нуң болгаш 1994 чылда Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджетте-ри-биле бот-боттарынын ха-маарлыгаларынын дугайында» № 2268 Чарлыгына үн-дөзүшү база үндүрүг бол-гаш бюджет системанын сай-зырагайжыктар талаа-зы-биле бири эөлечлиг хемчег-лери боттандырып сорулга-нык Тыва Республиканың Дээди Хуралынын доктаа-ды-ры бола:

1. Бүдүрүгелеринин болгаш организацияларын болгаш огулугуна тус чер оюл-жидине кирер түнүң 23 хуу, а банкыларга болгаш страхование кылырларга 28 хуу хемчээлге доктадыр.

2. Бүдүрүгелеринин болгаш организацияларын ажил төлөөрине чырыгдар үндүрүг онаавас арыг огул-газынын хемчээлин Россия Федерациязында ажил төлө-веринин хоойлужуудула-биле доктааткан эң биче хем-чээлинге деңгелитер 1994 чылда алы чедир катап уга-ттырар. Доктааттыган кы-зыгаарлашканын алып ту-руу амыдыралыг үндүрүг онаарынын бедиткен хем-чээлин ажилгаарын күш чок болдулар.

Ажил төлөөрине норма-лаан хемчээлинден алып ту-руу чырыгдарынын түнүң-ден арыг огулуга үндүрүгү-бүгүле төлекчилер оларын ажил-чорудулазынын түн-нелдеринде ийикте азы, үн-дүрүг онаар арыг огулугу-нын талаа-зы-биле чингиде-лерин бар-чот (оң иштин-де арыг огулуга үндүрүг-чөккө тус чер бюджетинде 23 хуу, а банкылар болгаш страхование албан черлери тус чер бюджетинде — 28 хуу хемчээл-биле төлөөрүн доктадыр.

Вир өзес оларын ботта-рынын бүдүрүп турары кө-дөз ажил-агыт продукция-зын сайгарарында огулуга ачы-дузалап алган огулуга-зынын нити түнүңден 70 хуу алып турар болза, арат болгаш тараачын ажил-агытлары, колхозтарын, совхозтарын база көдөз ажил-агыттын өске-даа бү-дүрүгелерин ажил төлө-верини нормалаан хемчээлинден алып турар чарыгдарынын нити тү-нүңден үндүрүг төлөөринден хоостар.

3. Күрүнегич өртек-үне-лиг саазынары-биле, а ол ыш-каш күрүнегич өртек-үне-лиг саазынарыч база Россия Федерациязынын федералдык казначество-зунуң болгаш оларын де-вискээр органынын кур-лаарынын таралып тала-зы-биле ачы-дуза чедиринде-ден юриктик албан черле-ринин алган огулуглар үн-дүрүг онаарыга хамаарыш-пазын доктадыр.

4. Үндүрүг онаарында: — бүдүрүгө база бүдү-рүгеге хамаарышпас ужу-рдузалыг капитал салыш-кынарынга үлүү салып, киржир кылдыр, а ол ыш-каш бот сорулгалар-биле банкы-лардан алган болгаш ажы-гай чээлинери чыгыр-тап турарында дугаары-биле акшаландырыныче у-глаан арыг огулуга:

— бүдүрүгелер болгаш организациялар үндүрүг онаар арыг огулугазын нити каттыкшан, 10 хуудан хей өзөс түнүгү кезөөн эртем-шиптил база дуржулга-конструктор ажилдарын чорударыныче углаан арыг огулуга үндүрүг онаарында хоостар.

5. Арыг огулуга үндүрү-ү-ден: — инвалидтерин хей-ни-ти организацияларын у-става ажил-чорудулазын хандыраарыне оларын ки-риге ийикте азы инвалид-теринин социал хергелдеринче бот-тускайлап чырыгдан арыг огулугазында:

— күрүнө болгаш муниципалитет музейлеринин, ном сангарынын, филармония коллективтеринин, театр-ларын, культура бажынар-ын, цирктерин, зоопарк-тарын база культура о-лган дыштаныла парктары-нын боттарынын ажил-чорудулазында алганы огулуга-зында:

— бүдүрүгелеринин көдөз ажил-агыттан боттарынын бүдүргөн болгаш болбаа-зы-раткан продукциянын сайгар-ганында алганы огулуга-зында:

ЭКОЛОГУТ АЙЫЛДАН АДЫРЛЫК

Бо чылдың апрель, май, июнь айларда Россия Фе-дерациязынын Тыва Рес-публиканын чазартарын докта-ларынга дүшүрүп экологут айынылг камгалал хуонерин эрттирип турар.

КЫМ КАЙЫ ХИРЕНИ АП ТУРАРЫЛ?

Рынок экономиказынын берге үезинде чурттагыч чон боттарынын хергелдеринге херек ачы-төгөрини ажил-лап ап турар бө, кайы черде ажилчынар хей акша-шалың ап турарлыг, кайда өзөжүл дээрзини дугайында сан-түн-нерни бо чылдың бири кварталын түнелди-биле үндүр-ткен бис.

мун рубль болган. Дугаары 741 АКМК-нын ажилчы-нары айда — 109,8 мун рубльди, бот-оругла-чары-галыг септелге-тудуг учас-тугунуң — 18,7 мун, кожуун-нар аразында суг ажылга-лынын тулуг участогунун (№ 1 КМК) 50,6 мун рубль айла. Септелге-тудуг учас-тогунун ажилчынары кыш-кы үеде ажил чок орган болгаш шалыны өзөш бол-ган.

Кожуун суму чагыргазынын кедээ ажил-агыт өргөли-нинде 8 киши ажилдап турар, оларын айла отумак шалыны 206,1 мун рубль, а (март айда 338 мун рубль), мал аарыларында уду-р станциянын ажилдакчы-лары 123,5 мун рубль ап ту-рар.

Кедээ ажил-агыда 1368 ажилчын хаара туттуган, оларын отумак шалыны 56,3 мун рубль болган. Ко-оперативтер каттыжышкы-нарында «Хемчикте» 243 доктаамал ажилчынын бир кижиге шалыны 73,3 мун рубль, өске каттыжышкы-нарында хей, а эң өзөш ша-лың хонделчилдер — 119,6 мун, улус өөрдөйге кидизинде башкыларын — 108,0 мун, «Россельхоз» багында 363 мун, (мартта 446 мун), ажаалга бан-кында — 199 мун, кино ажилдакчылары 38 мун, чуртталга-коммунал ажил-агыт ажилдакчылары 98 мун рубльди ап турар. Үс-түнде сан-чугаайлардан кы-йы албан организацияларда ажилдакчылар хей акша-теректи ап турар деп үчүбө көсүк боор, борта тындыр херек чок. Бичалгаар үстүнде албан организациялардан эң өзөш шалыны ап турар улус айткандар, көдөзө малчынар бооп турар.

Ранса МОНГУШ. Кожуун чагыргазында статистика кылдынып начальгы.

Николай ООРЖАК. Бай-Тайга кожуунда бой-дус камгалар эргеленип инспектору.

Дайчыра ДАМБА-ХУУРАК.

Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджеттери-биле аразында харылзааларынын дугайында» 1993 чылдың декабрь 22-де № 2268 Чарлыгына дүшүрүп республиканын эң чугула амырларын сан-хөө-биле четкирип турарынын бүдүрүгелеринин бажырымчалыг ажилын хандырап сорулга-биле республиканын акша чыгыдаларын болгаш төлөөрлерин доктадып тургускан.

Бо Дүрүм-биле республиканын дараазында акша чыгыдаларын тодартаган:

1. Даштыкы таанык кылыгларын саткан өртөздөн 10 хуу хемчээлди акша чыгыдаларын оларын үрмөктөп салып сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

2. Даштыкы арага кылыгларын сатканы дөш чыгыдаларына баранын сайгарганын өртөздөн 20 хуу хемчээл-биле ол продукциянын үрмөктөп сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

1-ти, 2-ти пунктулар талаа-зы-биле акша чыгыдаларын хуусаалары дараазында чур-мун-биле доктадыр:

— бо чыгыдаларын төлекчилер айда орту-мак төлөөрүн хемчээлинден хамаарыла

Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджеттери-биле аразында харылзааларынын дугайында» 1993 чылдың декабрь 22-де № 2268 Чарлыгына дүшүрүп республиканын эң чугула амырларын сан-хөө-биле четкирип турарынын бүдүрүгелеринин бажырымчалыг ажилын хандырап сорулга-биле республиканын акша чыгыдаларын болгаш төлөөрлерин доктадып тургускан.

Бо Дүрүм-биле республиканын дараазында акша чыгыдаларын тодартаган:

1. Даштыкы таанык кылыгларын саткан өртөздөн 10 хуу хемчээлди акша чыгыдаларын оларын үрмөктөп салып сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

2. Даштыкы арага кылыгларын сатканы дөш чыгыдаларына баранын сайгарганын өртөздөн 20 хуу хемчээл-биле ол продукциянын үрмөктөп сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

1-ти, 2-ти пунктулар талаа-зы-биле акша чыгыдаларын хуусаалары дараазында чур-мун-биле доктадыр:

— бо чыгыдаларын төлекчилер айда орту-мак төлөөрүн хемчээлинден хамаарыла

Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджеттери-биле аразында харылзааларынын дугайында» 1993 чылдың декабрь 22-де № 2268 Чарлыгына дүшүрүп республиканын эң чугула амырларын сан-хөө-биле четкирип турарынын бүдүрүгелеринин бажырымчалыг ажилын хандырап сорулга-биле республиканын акша чыгыдаларын болгаш төлөөрлерин доктадып тургускан.

Бо Дүрүм-биле республиканын дараазында акша чыгыдаларын тодартаган:

1. Даштыкы таанык кылыгларын саткан өртөздөн 10 хуу хемчээлди акша чыгыдаларын оларын үрмөктөп салып сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

2. Даштыкы арага кылыгларын сатканы дөш чыгыдаларына баранын сайгарганын өртөздөн 20 хуу хемчээл-биле ол продукциянын үрмөктөп сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

1-ти, 2-ти пунктулар талаа-зы-биле акша чыгыдаларын хуусаалары дараазында чур-мун-биле доктадыр:

— бо чыгыдаларын төлекчилер айда орту-мак төлөөрүн хемчээлинден хамаарыла

Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджеттери-биле аразында харылзааларынын дугайында» 1993 чылдың декабрь 22-де № 2268 Чарлыгына дүшүрүп республиканын эң чугула амырларын сан-хөө-биле четкирип турарынын бүдүрүгелеринин бажырымчалыг ажилын хандырап сорулга-биле республиканын акша чыгыдаларын болгаш төлөөрлерин доктадып тургускан.

Бо Дүрүм-биле республиканын дараазында акша чыгыдаларын тодартаган:

1. Даштыкы таанык кылыгларын саткан өртөздөн 10 хуу хемчээлди акша чыгыдаларын оларын үрмөктөп салып сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

2. Даштыкы арага кылыгларын сатканы дөш чыгыдаларына баранын сайгарганын өртөздөн 20 хуу хемчээл-биле ол продукциянын үрмөктөп сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

1-ти, 2-ти пунктулар талаа-зы-биле акша чыгыдаларын хуусаалары дараазында чур-мун-биле доктадыр:

— бо чыгыдаларын төлекчилер айда орту-мак төлөөрүн хемчээлинден хамаарыла

Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджеттери-биле аразында харылзааларынын дугайында» 1993 чылдың декабрь 22-де № 2268 Чарлыгына дүшүрүп республиканын эң чугула амырларын сан-хөө-биле четкирип турарынын бүдүрүгелеринин бажырымчалыг ажилын хандырап сорулга-биле республиканын акша чыгыдаларын болгаш төлөөрлерин доктадып тургускан.

Бо Дүрүм-биле республиканын дараазында акша чыгыдаларын тодартаган:

1. Даштыкы таанык кылыгларын саткан өртөздөн 10 хуу хемчээлди акша чыгыдаларын оларын үрмөктөп салып сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

2. Даштыкы арага кылыгларын сатканы дөш чыгыдаларына баранын сайгарганын өртөздөн 20 хуу хемчээл-биле ол продукциянын үрмөктөп сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

1-ти, 2-ти пунктулар талаа-зы-биле акша чыгыдаларын хуусаалары дараазында чур-мун-биле доктадыр:

— бо чыгыдаларын төлекчилер айда орту-мак төлөөрүн хемчээлинден хамаарыла

Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджеттери-биле аразында харылзааларынын дугайында» 1993 чылдың декабрь 22-де № 2268 Чарлыгына дүшүрүп республиканын эң чугула амырларын сан-хөө-биле четкирип турарынын бүдүрүгелеринин бажырымчалыг ажилын хандырап сорулга-биле республиканын акша чыгыдаларын болгаш төлөөрлерин доктадып тургускан.

Бо Дүрүм-биле республиканын дараазында акша чыгыдаларын тодартаган:

1. Даштыкы таанык кылыгларын саткан өртөздөн 10 хуу хемчээлди акша чыгыдаларын оларын үрмөктөп салып сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

2. Даштыкы арага кылыгларын сатканы дөш чыгыдаларына баранын сайгарганын өртөздөн 20 хуу хемчээл-биле ол продукциянын үрмөктөп сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

1-ти, 2-ти пунктулар талаа-зы-биле акша чыгыдаларын хуусаалары дараазында чур-мун-биле доктадыр:

— бо чыгыдаларын төлекчилер айда орту-мак төлөөрүн хемчээлинден хамаарыла

Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федерациязынын субъектилеринин бюджеттери-биле аразында харылзааларынын дугайында» 1993 чылдың декабрь 22-де № 2268 Чарлыгына дүшүрүп республиканын эң чугула амырларын сан-хөө-биле четкирип турарынын бүдүрүгелеринин бажырымчалыг ажилын хандырап сорулга-биле республиканын акша чыгыдаларын болгаш төлөөрлерин доктадып тургускан.

Бо Дүрүм-биле республиканын дараазында акша чыгыдаларын тодартаган:

1. Даштыкы таанык кылыгларын саткан өртөздөн 10 хуу хемчээлди акша чыгыдаларын оларын үрмөктөп салып сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

2. Даштыкы арага кылыгларын сатканы дөш чыгыдаларына баранын сайгарганын өртөздөн 20 хуу хемчээл-биле ол продукциянын үрмөктөп сайгарып турар бүгүле хуу кижилер болгаш юриктик албан черлери төлөөр.

1-ти, 2-ти пунктулар талаа-зы-биле акша чыгыдаларын хуусаалары дараазында чур-мун-биле доктадыр:

— бо чыгыдаларын төлекчилер айда орту-мак төлөөрүн хемчээлинден хамаарыла

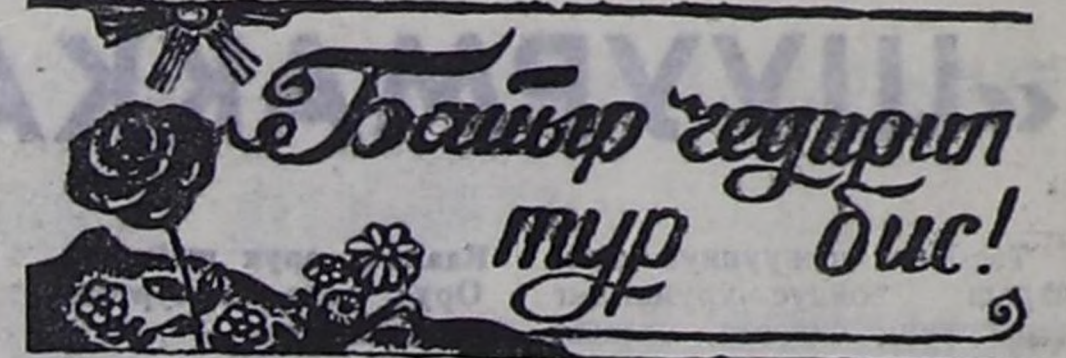
Тыва Республиканың Дээди Хуралының 1994 чылдың июль 3-те № 119 доктаалы-биле бадылаан.

Эң чугула амырларын сан-хөөгө четкири-биле республика бюджетинче республиканын акша чыгылазын тыртарынын чурумун дугайында ДУРУМ

Россия Федерациязынын Президентизинин «1994 чылда Россия Федерациязынын республика бюджетин тургузуу-нуң болгаш Россия Федер

АВА БОЛГАШ ТӨЛ

Кезээде хүн аяс тураун

Бистин хүндлүг ачавыс Дамчай-оол Хунаевца ОНДАР бо чылды июль айда хүндлүг дьштанылаже үнер кижэ. Ол ышкаш бистин ынак ававыс Молуу Көк-Хунаева-биле оон калы чурттаанындан бээр 40 чылы—менгүн кула юбилей база таваргыч турар. Оон-биле кады бо чылын ачавыс «Тыва Республиканын хүндлүг ажилдакчызы» деп атты база алган. Ынчангаш ынак ававыска болгаш ававыска төрүттүнгөн хүнү база менгүн юбилей болгаш хүндлүг атты алганы-биле холбаштыр оларга чүрктин ханы-зындан байыр чедирип, бүгү-ле эки чүдүлдери кылганы дээр курдук чедир мөргөйи түр бис.

Ажыл-иши улус-чонун өөртүп чорааш, «Алдарлыг» деп акта четкен ававысты, Ава дайыг өндүр акта төлөтүп бооп, Ава шижир, аян сөгүзү ававысты, Аас-кежне дээжини көрүп чорааш, Алдын кула ширээниге саалдынар, Амыдырал мөңгө ирпэн ирпал чорааш, Ада-чуртун алдарыңды чурттагынар.

Огу, кени, уруглары, күдээлери болгаш уругларың уругтары.

Чаш төл төрүттүнгөн соонда, үенин көвей кезин ававы-биле калы эрттирер. Четир ажиттынымаан сыгы каракчыгарынын шийин алгаш уду-ла, уду-ла чыдар. Ында-хаая карактарын имирээртир көрүп, ындай-бээр хыйратгылап, каттарыныга-ла өй. Уйгу-зунда хензиг делегейине авазын эмин ээл чыдарын дугээр чүве ийкеле, оон өске таныыр дүрүзү, чыдакчы дээр, хевир бар эвес. Бо кижэ-дир, дуу эрттир деп ылаптар хире болды ам-даа дүрүлстенин соналттынымаан, чаа-ла быжыгып кел чыдар...

күшкеш бозин узында чаш төлүңе шоолап, чоокшуйлай берген кайдыг-даа уду-биче амыгаче чалгындарын дала-бандып, дая берип турар... Чамдыктары ычыл турар, араатан аксыңче болу кирет, төдү дээр чаш болу бээр хаая эвес. Ол дээрге дриг маатыныг сөгөл четтимес маатырыг чоруу, чараш өлүкү база тура-сорукут, дидим шиттири-дир.

Бо-ла бүгүнүг эгенинде төдүңе эгэртимес улуг, кайгачык ынакшыл туруп турар. Ындыг күшүг ынакшыл чырык чер кырында не болурусалымыг амытан буруунде бар деп шут-ла чугаалап болбас. Төдү тоовас кел деп куш-даа бар, анда дөмей желер-даа кижилерде бар. Көстүп кырынга келени чырык чер

чүгүн-даа мурунуга буруу чок, чалыган ышкаш көрүштүп, кээргич чаш төдү эде-риг турла-ла. Барып-барып, керээжен кижэ кааттары... Холун эрттир мунгарыч. Эске хары кижини безин өзүл-баарын кожапканзыг апар... ындыг ажалдалган кижини кара чалдыр, сеткил човаар...

Шак бо мынчар иезинден кара күш-биле чырып каапкан чаш кижэ бир-ле дугаарында айып-халаттан камталат чоруу, кезээде-ле чаштар авазыңдан чарылбазынар! Ава чокта чаш кижэ чаа частып ора, кандаашкыга таварыш-чак чекче ышкаш элекке онуп каар, чашкы үези — өн чок чурук дег... күү. күү. күү... Николай ШИРИН-ООЛ.

ӨСКҮЗҮНДЕН ӨЛБЕЗЕ-ДАА

«Өскүзүндөн өлбөс» деп тыва улустун үлгөр домаа чиге-ле сөглээн деп чугаалап болур. Ынчалза-даа ада-иезинден калды-бир чыдаганын-биле бичинизинден чарылгаш, уруглар бажынга, оон соонда школа-интернаттарга өскөш школына дооскаш, 16-17 харыг ээлдилер амыдыралын агым-биле боттарынын салым-хуузуң тып эгелээр. Хой кезинге чурттаганын каалама оруу-лаа таваржыр, а чамдыктары баш мунгаш, каая, чүпү канчаары-лаа билбейн баар. Ылангыс өскүс, дөрүлгө-төрөлдери безин чок оолдар, уруглар ин-тернаттыңдан үнгеш, кара мунгаш үт огул дег болур. Кайнаар баарыл, төрөлдериг болза, ынаар баргай эртик, дый билдирини айы-биле хоорайга чурттаар дээрге, обшежитне хамаанчок, школа дооскан кижиге ажал билден тыывбас. Күрүне өскүс уругларын бичинизинден эгелээр, школа дооскуже дээр халас ашка-рып-чемерип, өстүрүп каар, а оон соонда, «бозун кызыл болун бил» дээр таралып чорудуптур, кезек кала-лаа кире бээр обшежитне, бажын чок. Хуу-салымын болун-ла билер апар сен...

болган. Ол хевээр-ле болду чымчак сеткилдиг не олгу-бизне денге өстүрүп, карактан келген, Шериге оолдарга эт-тедип, өстүрүп каг чыгарып турганын безин Любыв Клим-овнаже ажит-чажыт чок бижип турганын не кижэ карактарын чаштырын чолуп ора, чугаалап олурду.

Төрээн иези турган болза, школына-даа, училищени-даа «4-5» демлектерге дооскан, шеригден халажып келген огу-лун эргелдип, бажың-балгал-дын-лаа белеткеп каан турары чалавас. Сагыш ышкаш чүве кайда боор, өске улус чанын-га чурттап деп чүве амыр эвес керек. Адак дээрде, кез-жээ улус дувадында шөлээр үштүгүнү чыдып алары безин эпчок болгай. Улус үнген-кирген чонунг, кижиге чугаалавас, та чүпү болап чоруур чүве чыңгызээрлери-даа бар. Ынчалза-даа Любыв Климовна оолда дөрүлгө-төрөлдү үнгел-оолда үлгүгү багай чүпү кыл-базын дээр карак-ла — салбас. «Бай-Бектин» томаанын-ла кочук кижэ, белең-селен чүве кыттавас. Тенек эш-өөрүңге каттыжып, багай чүвөгө таа-рышса канчаары дээр чыгыш аарып-ла чоруур сүве-дир ийиң. Болунгун төлү болза, кочуп-лаа болу-лаа ынаан, бо хөөкүңү канчак бак чанаар боор» — деп, Любыв Климовна сеткилин чугаалап, сөөлүгү үеде бичи келин үрүт кээр турар апарганын сонуур-таггы.

Чангыс өскүс оолдун салым-чолун не кижэ бижеэн-дир, а өскөлери кайда канчак чоруу-рун кым билер деп? Келээр черлерде дөрүлгө-төрөлдеринде айбыкы кылдыр чанынадып чо-руурлар бары чажыт эвес. Оларынч аразында Бай-Бек ышкаш угааныг, өөренип алыскап чоруурлар хей. Ам сонгаар өөренип деп чүве олар-га мунгаш орук, дузалажып келип дөрүлгө-төрөл бар эвес, чангыс орук өртээр безин кым бээрли. Ынчангаш Бай-Бек-тин бичинизинден тура күзет-чораш сүд-прокуратору ажалдыкчысы болуп күзели өшкөн. Люба угбанынч ноо-лугче Кызылга эртем чедип аларын шиттирлел алган.

Шаандан тура өскүс уруг-лар бажынгарыга, школа ин-тернаттарга дөмей-дөмей хеп-терлиг, күрүне хандырылга-зында төдүг-догаа өзүп кел-ген үлүс деп мезерел бистин угаанынчта сени берген. А оларынч школыдан үнгеш канчаар чурттаары, чүпү кы-лары кымга-даа херек чок бо-луп келгенден, мынчага дээр өскүстерге деп ниити чурттап-ла бажын тудуп албайн чо-раанывас бо-дур. «Комму-низм» деп эки чурттап чораш үелерде өскүс уруглар күрү-нени дузасы-биле сонгаар өөренири өөренип, а келээр дөрүлгө-төрөлдөр аартыкта-йып боттарынга ап, чуртта-йып турган. Ам үе бергелээр, «артык ааса кымга хереге!» Ынчангаш республиканын Уруглар фондузу, Өөрелик, Аныяктар яамылары школа дооскан өскүс уругларга дуза калары-биле ажалдарын чаар-тыгы черге күзүлгөн.

СПОРТ · СПОРТ · СПОРТ

Чадат-терге чарыжы. «Тур де франс» дээр чадат-терге-чи спортчуларынч чарыжы-чын бирги кезээде Убе-кстандан Джамолдин Аб-джанпоров тилээр болгаш 134 км ууун орукту 5 шак 46 минута 16 секундала эр-теп, кымга-даа четтирбөөс. Нинтизи-биле алырга, му-рнал чоруп турарларынч бай-далы оон соонда-даа өскө-рлөбөөс болгаш англичан Крис Бордман мурун маң-налып турар. Оон мурунда боол турган шак барымдаа-лар чарыжы чемпиону чо-рааны билдиргил. Ол «Тур де франс» чарышта бир-ле дугаарында киржип тур-рар. Оон соо-биле үш ын-дык чарыштын тилекчижи испан Мигель Индурайн (15 секунда соннап), швейцар Тони Ромингер (19 сек) чо-руу турар.

Мотоспорт. Австралия чүдүттү Майкл Дун му-рунла Голландияда челиш-кинишин соонда Флоренция болган чарагыг орукча мото-чарышка «мелерей» чем-пионын баштайгы ке-редегиге тилекчи болган. «Гран при Италия» дээр маргылаага болунч «Хем-паль» кичишеп, ол 120, 696 километр орукту 44 минута 20,402 секундала

маннадып эрткен. Оон ор-тумак дүргени шакта 163, 241 километр болган. Оон соонда япон Теюя Харада («Ямаха») — 41, 07,158 бо-лаш итали Лорис Каппроси («Хонда») — 41,10,332 секундала үлгү чоруп турар-лар.

Автоспорт. «Бенеттон» ко-мандавич кеңигүн Михаил Шумахер (ГФР-ден) «Фор-мула-1» деп аттыг автомо-тоспун маргылаазаанда бо-лунч байланын улам бы-жылгашан. Ынчангаш ол «Гран при Франция» дээр маргылаага бузуурелин-биле тилээр аралыг болган. Оон «Форд» дээр автомо-длыг чарыштын тилекчижи испан Мигель Индурайн (15 секунда соннап), швейцар Тони Ромингер (19 сек) чо-руу турар.

«Федрари» — 52,765 се-кундала соннап. Шумахер түнелинде кел-ген 66 санын челип алган, оон соо-биле ол-ла Хилд — 29 болгаш Бергер — 17 санын чоруп турарлар. Командлар аразында мунунда — «Бенеттон-Форт» — 67 санын, «Росита-СЧТА-нч спорт-чу мезгелдеринде».

ЧАРЛАЛДАР

САДЫП АЛЫРЫН СҮМЕЛЕП ТУР
Бистин бугурулге чери дараазында чүдүлдериң садып турар:

- шаажан аяктар;
- мебель кылды ДСП;
- лоскаарда үлүш үзү;
- асортменталыг пешеве;
- нога-кат көпсөөлөлдөрү;
- колдот болгаш өске-даа аш-чем барааныңар;
- өртүмнес сейфтер.

Айтырар телефоннар: 3-60-30 болгаш 3-55-38.

ЧАРЛАЛ
Кызыл хоорайда складтан «УАЗ» автомобильдин бирги четчелээшкенин шимчедикчилерин 2,6 миллион рубльге салып турар бис. Телевир хевирин калдыг-даа бооп болур.

Долгаар телефоннар: № № 4-19-88, 9-75-02 болгаш 3-01-53.

ДАРААЗЫНДА БАРАЛЧНАРНЫ САДЫП ТУР БИС
Чангыс катал ажылдар медицина шприцтери (мөнү: биле 200 рубль, үрүмтөөр саларла — 250 рубль), 1,5 кубометр брус ыяш (80 муң рубль), демир релеткалар: 1,7х1,7; 1,6х0,51; 1,7х0,48 хемчээлдер умулгар ойнарактары болгаш идиштер, чайы хемчээлдер (5 муң рубль), 9,00 шактан 18,00 шакка чедир долгаар телефон № 3-35-44.

Танызымы хары кижэ — шеригден келген оолду болундун дөрт оолдары-биле чурттадып-сагыш човакшынынч, кээр-гелдин чагазын редакцияже аява эвес бижеэн дээрин Любыв Климовна-биле чугаала-жып ораш эскердин Любыв Климовна болу тудисиниң салымын хынадалдында, күзүң, ала-занын эмгиге ай-айы-биле эмне-дин чыдып алыр, ынаангаш үлүг огул колдуу Дыштаныл-тернатка өскөн Любыв Климовна оолун ал алдыр дээр чөдө бээр-ге-ле, огулунч ойнаар эжи

Бай-Бек чээскаан артар, өскүс оолду кээргеш, чангыс өрөөл бичиң тур бажынчыне кады ал алдыр турган. Тыва кижэ канчак чөдө дөргүл-төрөл чок болур чүвөл дээр сеткил-биле оолга дузалажы-саан не оолду эккелген керя «Тинделес» совхозка барып, ада-иезин сугаалап тыппаан. Оон соонда Любыв Климовна архив черинден сугаалап кел-дире, оолдун иези озал-оң-лакка таварыштык, 1981 чыл-да чок болган, адазы Михаил Байыр-оолович ис чок чыккан, кайдазын кым-даа билбес

«...Өскүзүндөн өлбөс» деп үлгөр домак чеже-даа чиге сөглээн болза, бо үеде оон «караңгы» талалары база бар дээзин билдим. Светлана МОНГУШ, (Бистин корр).

Эрги ырлар

ТӨӨГҮ-ДҮР ОЛ

Ыры — сагыш-сеткилдиг кудалары, мунгаралы, өөрүшкүзү-дүр, хей-айт көлүрүлүшүнүнүң эми-дир. Ынчаар билш турар мен. Бичинимден тура-ла улустун ирларын дынаар-ынага аажок ынак турдум. Хоочун артистерине Кара-кыс болгаш Максим Мун-зуктарын, Хүрүлгө Кон-гарын, Оюн Болзукпа-нын, Дамба-Доржу Саттын хоюг, өтүкт, тааланчы үнерин хандыкшы-биле дынар, магаалар мен.

Сагышка дүвүренич чүве, 40-50 чылдарда улустун ирларын ам күв-селер кижэ чок апар чыдар, оларынч чыды бар чыдыр. Бо конуч хому-данчы-дыр. Ынчангаш хоочун артистериниң күүсүдин чораван ирла-рын пластинкаларга бижит-кеш, чоңга сатса чүл? Эрги ырлар, ол дээрге — төгү ышкашыл.

Ламажан КЫРГЫС.
Кызыл хоорай.

Төрээн черин утпайн чор

ЧЕС-БУЛУН

Ол ырыны ирлай бээрге, Чес-Булуң, Дугай, Ортаа-Тал дээр, Ак, Хемчик кызаа-зынче киир мал калдыр; мал дилеп алыгы; чалаг үлүчү чорашан төрөөн черин карамага көстүп кээр. Орай-хенче чооуру шаамда олут, чыдын чок, достүмнес; төттүмнес шимченгир, сонугурак, төрөөн черимге, төрөл чоңумга чо-рааралым хайныгып, чер-чүттүн хоочунуңарыңа оор-галанын оларын ада-ие тыр-тып, үежилерини өөрүзүң, долоругуң келгенини сактып кээримге солун-даа, таалан-чыг-ла.

Чес-Булуңнун буювигу буюнныг чурттакчылары Чолур, Шыргай, Делгер-оол, Шыван, Санжай-оол алышты-лар, Сырбыкы, Шой-Солун каттыңкылар Шарла, Чин-тин, Мортый-оол, Дуктуг-Дарга, Балын-оол, Кув-Дарга Шин-Санаа кырган-агайлар дээр, оон-даа өскөн хүндүлүг өбөлгөсүн сактып кээримге, амгыга чөпчө-ле Чес-Булуң атын дугаар чагаалар, күөргөлдөө хонаш-тырдына өлгөни каракка чү-рүтүңа бергелээр.

Чес-Булуң сагыш чай боога Кызыл-Тайга кыры-нын чечек-чымчиг кат-тоо-туктуг, сөвүн чайталгө-лөч алаачын аякыктары. Би-ге-Халдук Сангыс-Хаа дээр-ле, тоолда чүве дег, хектер,

куштар элин турар, хевис иш-каш чурумалдыг ораннарже көшүкүй бээр.

А кыш боорга, шээр ма-лын Кызыл-Тайганын хар ызырнымас, калар өстүгү, кара мээстерине үндүргүл-кеш, бола малдарын Ак, Хемчик хемнерин хаак, хараганы-биле хүрээлеттин-ген, хат чывар кирбес, кара суглардыг, теерн сенигин, ыжык булуңуңарыңа кышта-лап.

Орай-чуртуңуң агаар-болузуң олар-белчинир эш-шактыг эргилезиниң айы-был шын аягылап чорая-кыпты-ла ынаан, Чес-Булуң аалдарынын мал-каганы хей, бай-ла чурттап чоттала.

Делгер-оол, Шыван алыш-кылыңнын чүгө акта (ча-зип каан айттар) чыдыгы безин алыгы Кызыл-Тай-ганын Бел-Бэжи, Кара-Хорум одурту казып кыштар турган.

Ол шагда бөрү көвей-лаа турган болза, хей өө ала-чылгы оларга алыспас тур-ган. Оларын каларын, ча-вырып турар эвес, чүгө шымаалан бааранын харап кыштар.

Оор-сук-даа чок, мага-лың ал шатын көрүмөнер. Агаар-бойдус арыг-чагай, корум-чүрүм эки сагыш-сет-

килди дүвүренич чүве чок, хомулап, хоралап-даа чор-бас, эки турган үениң ачызы-ла ынаан, үстүңе ады кирип-даа, кирбейн-даа ту-рар Чес-Булуңнун бурунг-ларында чөпчө хаа четпейн мөзөөн кижэ-ла ховар.

Чес-Булуң дугайында доп-чу тайылбырын бичимдин, ам Чело-Ойнуң дугайында кысказы-биле тамышты-райың.

Чес-Булуң дугайында ирларын Чонун мары дийир, Чон оңуң мары угда-ла ка-йын ирлажы берген чүве деп, эзелекчилер черле турду-ла ынаан. Кым-лаа чогаалып каан чүве болза, анаа-ла аянжамылга аайы-биле эвес, ылап-ла херек кырында чөпчө ой алыгын турганын шын болдуру ийиң. Челер-Ойну эки билер кижиле ам-даа бар турар ужулуг.

Чес-Булуңнун Белдээр-Орунту оюу, куду чедипти-кенде, кайгамчык-ла. Орук дугаар аалдарынч ыттары өрөөр-лаа харык чок элери-ти халчып ола-ла, баглап каан деп, чыккылап каар.

Кезек када Сут-Холдун чөпчө, чыраа айттарында Челер-Ойнуң мурунуга ки-рөө айт турбаан.

Канлыг айттар турбаан дээр боор: Чыооа-Аттыг-чын Чыооа-Бочазы, Кок-Сергенин Челер-Сармы, Соскутун Чыраа-Шилгиз дээр, «эшкенээр чүвөлөр» тургулаан. Мен бичимден тура-ла айтка ынак чордум.

Эр мага-боттуг, өөрүшкү-маннайылг эки хун. Кудук каспас, салыг-саарылга кыл-бас, мал чарывас хун, а өске кандыг-даа ажыл-үлгө-ни бүдүрер эки хун.

Июль 21. Эрги сан-биле 23 воскреснее. Хун сал-дыстыг, 1 ак менгиңг, ыяш

«ШЫН» СОЛУНУ ДАМЧЫШТЫР

Бистин ынак огулдуус Ай-дын Өлчөй-оолович Шыкүдү-лүг мөңгөниң соонда сөгүлү орунуге үдежи, бистин ханы кычкылыгыны казы клеш-кен болгаш буюнч ачы-түз-эя чедиргени дээр «Совет Тыва» совхозтың дирекция-зы Өлчөй-оол Чамыяныч-овна Шкүдүлгө, төгөлөштин.

Бистин кажан-ла дөдө эгиттимес оскундуурувуска холбаштыр эне-ханы кыжы-кыдыгы хүнөөрүңе бистин-биле кады туюп, хомула-хараадашкылыгы үлгү-кени дээр база бистин ө-лүбүлүчү — ада-иезин, ха-лданмазыг каракат-вазырап чораш ажалдыг-кежээ эрчим ынак огулдуус, адавас, акы-вис, дунмавас аружувас Кон-Ала-чези, уруглары, төзөнөншөн

стантин Доржевич Салчак орунчуларыңа буюнч ачы-дуза чедиргени дээр Тыва Республиканын Иштик чөкөтөр яамызына, Бай-Тайга кокувунун иштик хөкөтөр килдизинге, культу-ра килдизинге, дөргүл-төрө-лдеге, кулдарыныска, онук-тууларга буюнч ачы-түз-эя чедиргени дээр «Шын» солунун дамыштыр төгөлөш түр бис.

уругларың авазы, кады уругларың

САРЫГ ШАЖЫН КАЛЕНДАРЫ

Июль 23, Эрги сан-биле 21. четгер, 4 ногаан мен-гиңг, онгарай олтуг, көкүмээр тоолы хуну. Эр

үлени бүдүрүп, чогулуп болур эки хун.

Июль 29, Эрги сан-биле 22, пятница. Шолбан (Ве-нера) сыйлыстыг, 3 көк менгиңг, сүг олтуг, 2 көк үлү хуну. Кыс, мага-ра боттуг, өөрүшкү-мангай хирелиг хун. Мөзөөнөр ор-

нукшуптас, хонук кыбыс-кас, келин айтыбас, ирак-уак чорук чорбас, хирелиг хун. Ботмөчөлүг болза эки.

Июль 30, Эрги сан-биле 23, суббота. Элрик-Хаай (Сатун) сыйлыстыг, 2 на-ра менгиңг, даг олтуг, кызылзмаар чылан хуну.

КИНО

Июль 8-те «НАЙЫРАЛ»... «Хостуг балышкы» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100. Инлек-667000

Түрүгүчүлүкү: ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫН ДЭДИИ ХУРАЛЫ ЧАЗАА болгаш СОЛУННУН КОЛЛЕКТИВИ

Код редактор В. Ф. ЧАДАМБА.

РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕГИЯЗЫ: Н. С. Базар (кол редактор аян орадакчызы), А. Б. Монгуш, М. Д. Оюн (харык-салгалдыг секретары), М. М. Саая (кол редакторун орадакчызы), Н. С. Эрзеп.

РЕДАКЦИЯНЫН ТЕЛЕФОННАРЫ:

Кол редактор — 3-43-34; келген кижилер күдөө алыр чер — 3-34-26; кол редакторунч аякыктары — 3-32-91, 3-34-17; арыкчыларын секретары — 3-34-92; арыкчызы — 3-45-93

КИЛДИНТЕР: пинтилед амыдыралы — 3-34-19; 3-34-98; үлгүлүр — 3-34-49; 3-36-73; көдээ ажал-атты — 3-41-16; культура, үзүс өөрелдизин болгаш чогаал — 3-39-15; мезгелөө болгаш спорт — 3-36-82; 3-34-57; очу-ла — 3-34-39; 3-34-93; чагаа — 3-39-03; корректорлар — 3-41-23; үндүрүчүлүр — 2-27-41; солун келбейн барга-ла — 3-57-92; 3-14-94; бухгалтерия — 3-37-11

Солун Россия Федерациянын Парлаага болгаш мезгел-лер министрствозунун чанында парлаалыг мезгелдерин кестүп чоруп кыргалар талазы-биле Тывала кайгаарал че-рине берүктеттинген

Бусуруткениң дугайы — Т-0007

Солунда парлаалыгынч материалдарын, авторларынын болуула редакциянын түрүк-биле алушпейн барып болур. Айтынган фактылар сандары болгаш өске-лаа алыналыгы дээр авторлар боттары харыкчылап.

АГАР САНЫ: «Тыва союбаны» № 363505

Тыва Республиканын Пар-лаага болгаш информация министрствозунун типogra-фиясы Кызыл, Шетинкич болгаш Красноярск күдүмчү-чү бажын № 1.

Солун несадыа 5 катан үнер. Хемчээл 2 парлаалга амаам. Тиражы — 13.530. Индекс 54240. Чагыр № 36—163.